

16

ПРИТЕЖАТЕЛНО МЕСТОИМЕННИЕ. ВЪЗВРАТНО ПРИТЕЖАТЕЛНО МЕСТОИМЕННИЕ

► С **притежателните местоимения** означаваме **принадлежност**.

Те имат **пълни** и **кратки** форми.

► **Пълните** форми се **изменят по лице, число, род** и могат да се **членуват**.

► **Кратките** форми се **изменят само по лице**.

► **Формите за лице на притежателните местоимения** означават:

- **1 лице** – принадлежност на **говорящия**;
- **2 лице** – принадлежност на **слушания**;
- **3 лице** – принадлежност на **този** или **това**, **за което говорим**.

► Изговаряйте и пишете с **Я**: **тяхна, тяхно**.

► Изговаряйте и пишете с **Е**: **техен, техни; наше, ваше**.

► Пишете с **И**: **неин**.

► Пишете **формите за мн. ч. с И** накрая: **мои, твои**.

► Пишете **кратката форма за ж. р. с ударение: И**.

► Пишете с **главна буква** **Ваш, Ви**, когато изразявате **учтивост**.

Кратките форми на притежателните местоимения съвпадат с някои кратки форми на личните местоимения. Те са омоними.

За да решите каква е кратката форма – на лично или на притежателно местоимение, открийте правилния отговор така: **преобразувайте кратката форма в пълна според смисъла:**

Ели **ми** даде маркер → Ели даде **на мен** маркер.
Ели взе маркера **ми**. → Ели взе **моя** маркер.

Кратката форма е за притежателно местоимение, ако стои **след име** (съществително, прилагателно, числително):

съучениците **ми**,
новите **ми** приятели,
двете **ми** ръце.

Кратката форма на възвратното лично местоимение съвпада с кратката форма **си** на възвратното притежателно местоимение. За да сте сигурни какво е местоимението, преобразувайте кратката форма в пълна:

Дадох **си** сметка.
Дадох на **себе си** сметка.
(възвратно лично)

Той изпълнява обещанията **си**.
Той изпълнява **своите** обещания. (възвратно притежателно)

Форми на **притежателното** местоимение

Пълни форми			Кратки форми
Притежател в ед. ч.			
	Притежаван обект в ед. ч.	Притежаван обект в мн. ч.	
1 л.	мой, моя, мое	мои	ми
2 л.	твой, твоя, твое	твои	ти
3 л. м. р.	негов, негова, негово	негови	му
3 л. ж. р.	нейн, нейна, нейно	нейни	й
3 л. ср. р.	негов, негова, негово	негови	му
Притежател в мн. ч.			
	Притежаван обект в ед. ч.	Притежаван обект в мн. ч.	
1 л.	наш, наша, наше	наши	ни
2 л.	ваш, ваша, ваше	ваши	ви
3 л.	техен, тяхна, тяхно	техни	им

Когато вършителят е изразен с **име** или **местоимение** в **3 л.**, за да изразим, че нещо му принадлежи, задължително използваме **свой, -я, -е, -и, си**.

► С **възвратното притежателно местоимение** означаваме **принадлежност на вършител на действието**.

Пълните му форми се изменят по **род** и **число** и се **членуват**. Кратката му форма **не се изменя**.

Форми на възвратното притежателно местоимение

Пълни форми				Кратка форма
м. р. ед. ч.	ж. р. ед. ч.	ср. р. ед. ч.	мн. ч.	
свой	своя	свое	свои	си

Прочетете текста и изпълнете задачи 1 – 5.

Белгийският консул беше приятен гребен човек. Неговата най-голяма забележителност представляваше тривърхата му брада и грижливо намазаните му с помада мустаци. Той приемаше своя ангажимент много сериозно и винаги бе облечен с късо черно сако, рацрани панталони, излъскани до блясък обувки и огромна вратовръзка. Висок лъскав цилиндър завършваше тоалета му.

Хората от града изобщо не намираха облеклото му за необикновено.

Първата сутрин след моето пристигане консултът ме прие във всекидневната си. Стените ѝ бяха украсени с множество фотографии в солидни рамки. Столовете бяха целите застлани с покривчици. На работната му маса имаше червена кадифена граперия. Краищата ѝ завършваха с ярки зелени ресни. Стаята изглеждаше чудновато грозна.

За да провери доколко зная френски, консултът ме покани да седна на масата, извади един дебел и опърпан том, отвори го на първа страница и го сложи пред мене.

– Вас моля те да прочетете това – каза ми той, а златните му зъби приятелски проблеснаха в брадата му.

*Джералд Даръл,
из „Мое семейство и други животни“*

?

1 Открийте всички форми на притежателното и на възвратното притежателно местоимение в текста. Разпределете ги в таблица, като в отделни колони запишете пълните и кратките форми на всеки от двата вида местоимения.

2 Трансформирайте изреченията с пълни форми на притежателното и възвратното притежателно местоимение от текста, като замените тези форми с кратките им съответствия.

3 А сега разпределете в две колони формите на притежателното местоимение, които открихте в задача 1, но според признака притежател в ед. ч./притежател в мн. ч.

► Кратките форми на местоименията се пишат отделно.

► Пълните форми за ед. ч. на двете притежателни местоимения завършват на **-й**, а формите им за мн. ч. – на **-и**:

мой	→	ден	мои	→	дни
твой			твои		
свой			свои		

Ани ни показва **своя/ней-ния** нов таблет.

За да сте сигурни кое от двата вида притежателни местоимения трябва да употребите в изречението:

1 Открийте вършителя – в изречението по-горе това е Ани.

2 Открийте коя дума се пояснява от местоимението – таблет.

3 Преценете дали тази дума назовава **нещо, което принадлежи на вършителя** – таблетът на Ани ли е.

4 Направете в тетрадките си таблица и извадете от текста всички словосъчетания с форми на притежателното местоимение. Посочете притежателя според смисъла на текста. Следвайте образца.

Словосъчетания с притежателни местоимения	Притежател
Неговата най-голяма забележителност	белгийският консул

5 Кои най-често е в ролята на притежател в текста? Кои е предметът на общуването в текста? А какво преобладава в текста – повествование, описание или разсъждение?

6 Определете граматичните признаци на местоименията (вид местоимение, пълна/кратка форма, лице, число, род, членуване) в следните изречения. Преобразувайте кратките форми в пълни, за да сте сигурни, че сте работили правилно.

В двора на кооперацията ни живеят няколко котки. Сутрин, когато лампата ми светне, те се скупчват под нашия прозорец и започват да мяукат. Тогава отивам бързо до хладилника и вземам оттам неща, които с брат ми няма да ядем. Нарязвам ги и внимателно ги пускам на котетата. Така денят им започва с котешко угощение.

4 Ако е така, трябва да употребите **възвратно притежателно местоимение** – таблетът е на Ани, значи, в изречението трябва да се употреби своя.

7 Препишете изреченията, като изберете правилния вариант от посочените в скобите.

*Вълците правят за малките (си/им) удобни леговища.
В древността египтяните вярвали, че след смъртта (си/им) хората се преселват в друг свят.*

Набезите и грабежите на викингите ставали през лятото, когато времето било подходящо за плаванията (им/си).

*По (своего/тяхното) поведение гръцките богове приличали на хората – ревнували, карали се и хитрували.
Скоро след пристигането (си/и) групата ни тръгна към манастира „Св. Наум“.*

8 Разкажете устно за домашния любимец на свои познати. Опишете външността му, навиците му и взаимоотношенията му с неговите стопани.